

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА БЕЗПЕКОВІ ІНІЦІАТИВИ ПОЛІЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРАХ. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Борис Логвиненко,
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВопорушення, передбачене статтею 44-1 КУпАП

Все більш очевидною сьогодні стає потреба у вдосконаленні адміністративно-деліктного законодавства, норми якого багато в чому не можна вважати ефективним регулятором суспільних відносин. Причинами незадовільного стану справ у сфері адміністративної відповідальності можна вважати недосконалість Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП), а саме: а) невідповідність розміру санкцій сучасним реаліям; б) велика кількість бланкетних диспозицій; в) ускладнена (переобтяжена) процедура провадження в справах про адміністративні правопорушення; г) недосконала система суб'єктів адміністративної юрисдикції; г) надмірна узагальненість норм тощо.

Однією зі статей, що викликає певні запитання у ході кваліфікації та подальшого провадження у справі, можна вважати статтю 44-1 КУпАП «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження» [1]. За наведеною статтею органи Національної поліції наділені частковими адміністративними юрисдикційними повноваженнями, тобто до сфери їх компетенції віднесено складання протоколу про адміністративне правопорушення, збір доказів та застосування заходів забезпечення провадження у разі такої потреби.

Насамперед варто відмітити, що статтею 44-1 КУпАП об'єднано два відмінних за змістом склади. Перший з них полягає в ухиленні особи, хворої на наркоманію, від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння. Це тягне за собою накладення штрафу від 170 до 425 гривень. Другий, стосується ухилення особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами від медичного обстеження. Наведене тягне за собою накладення штрафу від 425 до 850 гривень. Просте порівняння обсягу стягнень у вигляді штрафу дає підстави вважати, що адміністративна відповідальність осіб, які зловживають наркотичними засобами є більш суворою, що не можна вважати правильним.

Пояснюючи власну думку зауважимо, що діагноз «наркоманія» є офіційним визнанням хвороби, тоді як особи у стані наркотичного сп'яніння лише зловживають забороненими речовинами, а отже і мають, на наш погляд, нести більшу відповідальність.

За частиною першою статті 44-1 КУпАП, безпосереднім об'єктом можна вважати визначений законодавством порядок проходження медичного огляду або порядок медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами, тоді як родовим об'єктом є суспільні відносини у сфері здоров'я.

Зовнішній прояв протиправної поведінки (об'єктивна сторона) виражається в ухиленні, але таке ухилення може бути від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння, або від медичного обстеження. Відповідно до тлумачного словника «ухилення» розуміється як дія щодо 1) відступу, відхилення, відсакування тощо назад чи вбік від когось, чого-небудь; 2) намагатися не робити чого-небудь, не брати участі в чомусь, відсторонятися від чогось; уникати [2].

Порядок, який порушується внаслідок протиправних дій таких осіб, визначено спільним наказом МОЗ України та МВС України від 16.06.1998 № 158/417 «Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами» [3] та спільним наказом МОЗ

України, МВС України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини» від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5152 [4].

Потрібно зазначити, що під медичним оглядом розуміється амбулаторний огляд особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами в наркологічному закладі, з метою встановлення стану наркотичного сп'яніння. Натомість, медичним обстеженням особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами, є обстеження в умовах стаціонару за направленням лікаря-нарколога після проведеного медичного огляду з метою підтвердження (або не підтвердження) встановленого лікарем-наркологом діагнозу «наркоманія» чи «токсикоманія». Термін медичного обстеження не повинен перевищувати 10 діб, тоді як діагноз «наркоманія» чи «токсикоманія» встановлюється лікарсько-консультативною комісією наркологічного закладу, де проводиться медичне обстеження [5, с.88].

Суб'єкт адміністративного правопорушення за частиною першою статті 44-1 КУпАП є спеціальним – особа, яка хвора на наркоманію. У свою чергу, за частиною другою статті 44-1 КУпАП суб'єкт є загальним – фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення 16-річного віку (обґрунтовано вважається такою, що перебуває у стані наркотичного сп'яніння, або зловживає наркотичними засобами чи психотропними речовинами).

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується прямим умислом, що знаходить прояв в ухиленні від медичного огляду, медичного обстеження або лікування є умисне невиконання розпорядження поліцейського щодо медичного огляду, а так само невиконання призначень та рекомендацій лікаря особою, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами (Так визначено «ухилення» у Законі України «Про заходи проти ілігального обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [6]).

Переходячи до процедурних особливостей адміністративної відповідальності, передбаченої статтею 44-1 КУпАП, зауважимо, що посадові особи органів Національної поліції мають врахувати чи має місце факт наркотичного сп'яніння. Важливо пам'ятати, що загальними зовнішніми ознаками вживання наркотичних засобів (психотропних речовин) можуть вважатися: різкі перепади настрою, від особливої ласкавості до неадекватної поведінки; неприродна вузькість або розширення зіниць на тлі блиску в очах, або почервоніння очей; наявність незрозумілих шрамів в ліктьових, стегнових або інших областях кінцівок; неконтрольована агресія; проблеми спілкування, замкнутість, суїцидальні думки; різка відсутність апетиту або ж навпаки його надмірне збільшення; зміна в режимі сну; неприродний колір шкіри, надмірно швидка або уповільнена мова [7].

Важливо також з'ясувати, чи перебуває особа на обліку з відповідним діагнозом «наркоманія»/«токсикоманія», згідно із Класифікатором хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я (КХСПОЗ) [8].

Під час здійснення провадження у справі про правопорушення, передбачене статтею 44-1 КУпАП, поліцейські мають дотримуватись строків і термінів, передбачених КУпАП. Зокрема, у відповідності до статті 277 КУпАП такі справи розглядаються протягом доби, а кінцевий термін накладення стягнення може бути не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення. Враховуючи те, що справи за статтею 44-1 КУпАП розглядає суд (суддя), протокол про адміністративне правопорушення та супутні матеріали у справі надсилаються (надаються) до суду (судді), відповідно до статті 257 КУпАП.

На наше переконання, увага до деталей у справах, де норми адміністративно-деліктного законодавства поєднуються із спеціальним законодавством (приміром, про охорону здоров'я) дозволить поліпшити правозастосовчу практику органів Національної поліції.

---

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР* від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

2. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980) Ухилитися. URL: <http://sum.in.ua/s/ukhlyljatysja>

3. Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами: наказ МОЗ, МВС України від

16.06.1998 № 158/417. *Офіційний вісник України* від 13.08.1998. № 30, стор. 485, стаття 1156, код акта 5782/1998.

4. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини: наказ МОЗ України, МВС України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5. *Офіційний вісник України* від 1997. № 48, стор. 440, код акта 4390/1997.

5. Логвиненко Б.О. Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я: навчальний посібник Дніпро: Видавець Біла К.О. 2020. 106 с.

6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України* від 07.03.1995. № 10, стаття 62.

7. Ознаки вживання наркотичних засобів. Антинаркотичний молодіжний союз URL: <https://newgenesis.com.ua/dlya-chleniv-rodini/>

8. Національний класифікатор НК 025:2019 «Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я» URL: https://moz.gov.ua/dokumenty_

Ірина Дрок,
науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНО ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

Стратегією національної безпеки України, введеною в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. Відповідно до положень цієї Стратегії стійкість визначено однією з основних засад, на яких ґрунтується національна безпека держави (пункт 4), а запровадження національної системи стійкості віднесено до пріоритетних завдань (пункт 47) [1].

Концепт національної стійкості є вкрай перспективним для подальших теоретичних розробок і практичних реалізацій. Суть концепту полягає в інституціоналізації партнерських стосунків державних інститутів та громадського сектору в питаннях національної безпеки. Суть стійкості полягає у здатності суспільства в партнерстві з владою долати різного роду кризи та конфлікти з мінімальними втратами та можливістю швидкого відновлення. Стійкість пов'язана з суспільною довірою та здатністю до самоорганізації [2].

Відповідно до положень Проекту Концепції забезпечення національної стійкості [3] національна система стійкості передбачає забезпечення таких базових елементів:

- безперервність урядування, у тому числі гарантована дієвість та спроможність до повноцінного функціонування системи державних органів, їх організаційна стійкість;
- безпека та захищеність об'єктів критичної інфраструктури, зокрема систем забезпечення продовольством, водопостачання, енергопостачання;
- здатність до безперебійного функціонування транспортних систем, у тому числі забезпечення оперативного пересування в кризових умовах;
- захищеність та здатність до безперебійного функціонування систем комунікацій;
- здатність системи охорони здоров'я функціонувати в умовах посилених навантажень внаслідок пандемій або ситуацій зі значною кількістю постраждалих;
- готовність єдиної державної системи цивільного захисту до дій в умовах загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій;
- здатність ефективно реагувати на неконтрольоване масове переміщення людей;
- суспільна стійкість, зокрема до інформаційних впливів;
- фінансово-економічна стійкість, зокрема безперервність основних бізнес-процесів.

З наведеного вище вбачаємо недостатньо обґрунтованим відсутність серед елементів забезпечення національної стійкості напрямку діяльності, який забезпечують органи та підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, зокрема Національної поліції України.

Ведучи мову про базові елементи національної системи стійкості, вважаємо за потріб-